עה: יום הכיפורים פרק שמיני יומא

לחם שנאלו כהוגן. שאי אפשר להיות בלא לחם: **ניתן להם כהוגן.** בבוקר שיש שהות להכינו: **בשר שנאלו שלא כהוגן.** מתוך כרס מלאה שהרי מקנה רב היה להם: (ד) **שלא כהוגן.** ירד להם עם תשיכה שעה שאינה ראויה לתקן אותה עד שעת הסעודה (ה): **כעין יממא.** כאור האבוקה: **וקבע להם זמן סעודה.** בבקר ובערב: **שירד להם דבר שבעון שמיטה.** ומלמד שהשליו דבר שבעון שמיטה היה: **וזכתם כאשר צויתיך.** ולא מצינו בתורה ציווי הזכיתה היאך מכאן אתה למד שנמסרו לו הלכות שמיטה על פה: **משמיתין.** השליו היה עשוי לפייהן על הארץ משמיתין ליעריל"ם בלשון: **לחם יפה לבחורים ומזן לזקנים ודבש לתינוקות.** כתיב שמן כשעשה לשד השמן ואין זה לשון שומן אלא לשון שמן לפיכך טעמו נקוד למעלה ומ"ם שלו נקוד פתח קטן ולפי שהוא סוף פסוק נהפך השי"ן ליעקד בקמץ גדול: **כסילוים.** קוליס בלשון ארמי: **ומוסקינן לה בחנורא.** כך מנהגם (ה) לעלות שפודיהם בתנור: **ופפח.** מרוב שומנו הוא נתפח ונעשה עב: **אתליסר ריפי.** זו על זו ריפי בכרות: **ותתמונה אינה נאכלת.** מרוב השומן הנבלע בה וכל שכן העליונות: **משסכא ליה.** היו נמצאות לו בין תכיותיו שהיו ממציאין לו מן השמים: **רב חסדא.** חמוה דרבא הוה ורבו הוה: **וכדיל רבה.** בזכות הרב היה אוכל התלמיד: **כפיב ופעל שבכם הטל.** והנה על פני המדבר כשהיה הטל עולה מן הארץ לקראת החמה כדרכו היה נראה על פני המדבר (ו) דק מחספס למדנו שהיה הטל מכסה את המן עד שעה שהטל עולה לקראת החמה וכתיב ירד המן עליו אלמא טל מלמטה: **קופסא.** משקרו"ן בלעז: **נימח על פיסת היד.** מחוספס טוטריקון: **נבלע באיברים.** אינו יוצא מן המעייס: **לאחר שסרחו.** שנתלונו על כך שאמרו בלחם הקלוקל (במדבר כא): **לא לפניהם ולא לאחוריהם.** שאין יודעים לאיזה צד ענינים הולכים: **אלא לאחוריהם.** דיודעים הם שלא יחזרו לאחוריהן ואותן שלפנים צריכין לצאת לסוף הממתנה מאחור: **זה**

לחם ששאלו כהוגן ניתן להם כהוגן מכאן למדה תורה דרך ארץ שלא יאכל אדם בשר אלא בלילה והאמר אביי [6]האי מאן דאית ליה סעודתא לא לאכלי' אלא ביממא כעין יממא קא אמרינן אמר רב אחא בר יעקב בתחלה היו ישראל דומין כתרנגולים שמנקרין באשפה עד שבא משה וקבע להם זמן סעודה [1]הבשר עודנו בין שניהם וכתיב [2]עד חדש ימים הא ביצד בינונים לאלתר מתו רשעים מצטערין והולכין עד חדש ימים [3]וישטחו אמר ריש לקיש אל תקרי וישטחו אלא וישחטו מלמד שנתחייבו שונאיהן של ישראל שחיטה שטוח תנא משמיה דרבי יהושע בן קרחה אל תיקרי שטוח אלא שחוט מלמד שירד להם לישראל עם המן דבר שבעון שחיטה אמר רבי וכי מכאן אתה למד והלא כבר נאמר [4]וימטר עליהם כעפר שאר וכחול [5](הים) עוף כנף [12]ותניא [6]רבי אומר [5]וזבחת כאשר צויתיך מלמד שנצטוה משה על הושט ועל הקנה על רוב אחד בעוף ועל רוב שנים בבהמה אלא מה תלמוד לומר שטוח מלמד שירד להם משטיחין כתיב [6]לחם וכתיב [7]שמן וכתיב [8]דבש אמר רבי יוסי ברבי חנינא לנערים לחם לזקנים שמן לתינוקות דבש כתיב שליו וקרינן סליו אמר רבי חנינא צדיקים אוכלין אותו בשלוה רשעים אוכלין אותו ודומה להן כסיליין א"ר חנן בר רבא ד' מיני סליו הן ואלו הן שיכלי וקיבלי [7]ופסיוני ושליו מעליא דכולהו שיכלי גריעא דכולהו שליו והוי כציפורתא [8] ומותבינן לה בתנורא ותפח והוה מלי תנורא ומסקינן ליה אתליסר ריפי ואחרונה אינה נאכלת אלא ע"י תערובת רב יהודה משתכח ליה בי דני רב חסדא משתכח ליה בי ציבי רבא מייתי ליה אריסיה כל יומא [9] יומא חד לא אייתי אמר מאי האי סליק לאיגרא שמעיה לינוקא דקאמר [9]שמעתי ותרגז בטני אמר שמע מניה נח נפשיה דרב חסדא [10]ובדיל רבה אכיל תלמידא כתיב [10]ותעל שכבת הטל וכתיב [11]וברדת הטל אמר רבי יוסי ברבי חנינא טל מלמעלה וטל מלמטה ודומה כמו שמונח בקופסא דק מחוספס אמר ר"ל דבר שנימוח על פיסת היד רבי יוחנן אמר דבר שנבלע במאתים וארבעים ושמונה אברים מחוספס טובא הוי אמר רב נחמן בר יצחק [6]מחספס כתיב תנו רבנן [12]לחם אבירים אכל איש לחם שמלאכי השרת אוכלין אותו דברי ר"ע וכשנאמרו דברים לפני רבי ישמעאל אמר להם צאו ואמרו לו לעקיבא עקיבא טעית וכי מלאכי השרת אוכלין לחם והלא כבר נאמר [13]לחם לא אכלתי ומים לא שתיתי אלא מה אני מקיים אבירים לחם שנבלע במאתים וארבעים ושמונה אברים אלא מה אני מקיים [14](1)ויתד תהיה לך על אזניך [15](ויצאת שמה חוץ) דברים שתגרי אומות העולם מוכרין אותן להם ר"א בן פרטא אומר אף דברים שתגרי אומות העולם מוכרין להן מן מפיגן אלא מה אני מקיים ויתד תהיה לך על אזניך לאחר שסרחו אמר הקב"ה אני אמרתי יהיו כמלאכי השרת עכשיו אני מטריח אותם שלש פרסאות דכתיב [15]ויחנו על הירדן מבית הישימות עד אבל השטים ואמר רבה בר בר חנה [16]לדידי חזי לי ההוא אתרא והויא תלתא פרסי ותנא כשנפנין אין נפנין לא לפניהן ולא לצדדיהן אלא לאחוריהן [16]ועתה נפשנו יבשה אין כל אמרו עתיד מן זה [6] שתיפח במעיהם כלום יש ילוד אשה שמכנים ואינו מוציא [6] וכשנאמרו דברים לפני ר' ישמעאל אמר להם אל תקרי אבירים אלא איברים דבר שנבלע במאתים וארבעים ושמונה איברים אלא מה אני מקיים ויתד תהיה לך על אזניך בדברים שבאין להם ממדינת הים דבר אחר לחם אבירים אכל איש

יא א מי' פ"ח מהלכות שחיטה הל' ד וסל' ט טו"ל סימן ח:

גליון הש"ס

גמ' מחספס בתיב. כעין זה בעל לח ע"ב ובמעילה טו ע"ב שבת כח ע"ב סוכה ט ע"ב יבמות קה ע"ב הוריות ד ע"א:

הגהות הב"ח

(ה) גמ' בריעא דסולטו שלו והויא כליפורתא ומלאו ליה ומוקמינן לה בתנורא ותפח ורבי עד דמלי תנורא ומסקינן ליה ומותבינן ליה אתליסר ריפי ובתרייתא דכולהו אינה נאכלת אלא ע"י: (ב) שם מיימי ליה אריסיה כל יומא מאגמא יומא חד לא אייתי ליה אמר מאי סלי: (ג) שם אמרו עתיד מן זה שיתפח במעייהם ויהרגם כלום יש ילוד אשה: (ד) רש"י ד"ה בשר כו' היה להם הס"ל ואח"כ מתיר ניתן להם אלא הסינן: (ה) ר"ה ומוקמינן כו' מנהגם לתת שפודיהם: (ו) ר"ה כתיב כו' נראה על פני המדבר המן דק:

הגהות הגר"א

[א] נמרא (וכאמתמרו כו' עד ממדינת הים) תתי"מ:

רבינו חננאל

לימדה תורה דרך ארץ שכל מי שיש לו סעודה לא ניכלה אלא (ה) ביממא כעין ליליא. לא יאכל אדם בשר בערב, שנאמר בתת ה' לכם (בערב) בשר לאכול כו'. בתחלה היו ישראל דומין כתרנגולין שמנקרין באשפה, עד שבא משה ותיקן להם זמן סעודה. תניא ר' אומר מה ת"ל (וזבחת) כאשר צויתיך ואכלת, מלמד שנצטוה משה על הושט ועל הקנה ועל רוב אחד בעוף ורוב שנים בבהמה. ומה ת"ל שטוח, שירד להן משטיחין משטחין.(ב) כתיב לחם וכתיב שמן וכתיב דבש, הא כיצד, לנערים לחם לזקנים שמן לתינוקות דבש. כתיב שליו וקרינן סליו, לצדיקים בשלוה ולרשעים כסילוה. פיר' קנים. השליו היה יורד, לרב יהודה אבי דני לרב חפדא אבי ציבי. רבה הוה מייתי ליה ההוא ציידא בכל יומא מאגמא, יומא חד לא אשכח, סליק ההוא ציידא לאינגרא שמע להההוא ינוקא דקאמר שמעתי ותרגז בטני וגו', אמר ש"מ נח נפשיה דרב חיפדא ובשביל רבה הוה אכיל תלמידא. מחספס, אמר ריש לקיש דבר שנימוח על פיסת היד. ר' יוחנן אמר מחספס חסר ר' כתיב בגימטריא רמ"ח הוי, מיכן שהיה המן נבלע ברמ"ח אברים. ת"ר לחם האבירים אכל איש. לחם הנבלע באיברים אבל המלאכים אינן אוכלין כלל. ואפילו דברים שתגרי האומות מוכרין להן ואוכלין אותן. היה המן מפיגן ולא היו צריכין לנקביהן, ומה אני מקיים ושבת ונכסית את צאתך, לאחר שסרחו. אמר להן הקב"ה אני אמרתי תהיו לפני כמלאכים, עכשיו הריני מטריחכם ג' פרסאות עד שתצאו חוץ למחנה. ואמר רבה בר בר חנה לדידי חזי לי ההוא דוכתא והוה ג' פרסי אורך וג' פרסי רוחב. תנא כשהן נפנין לא נפנין לא (לפניהם ולא לצדיהן אלא לאחוריהן)

מסורת הש"ס

(ל"ל עד ד:), כ) (ל"ל ימים). ג) חולין כח. פה:, ד) (קדושין לח. כ"ק עה.), ה) בע"י וכיצו דאמרי מיגבי בגיל וכו', ו) (עי' ברכות כט.), ז) (נקרא הוא קודש ויחד ובע"י ומילקוט ליתא), ח) (עיזוכין עה: ע"ש), ט) (ל"ה כאר ה"ה אלא שיכים לדף עה.).

לעזי רש"י

ליטרי"ש (ליטריי"ש). מפזר, שכבה. אישקרי"ן. קופסה (בעיקר להכשיטים).

מוסף רש"י

בעין יממא. שאין סעודה חשובה אלא כמקום אור כעין יממא (שבת כה:). באשר צויתיך. מכלל שנצטוה בעל פה הלכות שחיטה, שהרי בתורה לא מצינו שנאמר (חולין פה:) למד שנתפרשה לו מצות שחיטה על פה היכן ניתן בכתב (שם כח.). על רוב אחד כו'. לפי מקרא זיף. אלא כלומר על הלכות שחיטה בעבודה (שם). ופסיוני. מין שליו שקורין פירדיר"ן (כ"ק נה.) עוף חשוב ושמן מין שליו שירד כמדבר (קדושין לא.). ויחבו על הירדן. כמתנה ישראל כתיב (עזרא ז:). אין נפנין לא לפניהן. חוץ לענין, שאם יצא הענן ישתהון אם, ולא לצדדיהן. חוץ לענין, שאין יודעין אנה יפנה הענן לעבור, אלא לאחוריהן. חוץ לענין, דולמי לא יחזור הענן לאחוריו (שם).

תוס' ישנים

מלמד שנצטוה משה על השחיטה על כו'. הקשה ה"ר אפרים דהכא משמע יש שחיטה לעוף מן התורה אליבא דרבי ואילו בפרק הריני נזיר (דף כטו.) פליגי התם ר' יוחנן וריש לקיש המדיר בנו בנזיר אי הוה מהלכה למשה מסיני או כדי לחנכו במצות ולקמן כתנאי עד מתי האיש מדיר את בנו בנזיר על שיבא אחי שערות דברי רבי כו' ולקמן דל"ש כדי לחנכו במצות ז) ומופלגא

ז) ל"ל ומופלגא הסמוך לאיש דרבנן יסין כו'.

ז) הינכר נראה לענין דש"ס נפל בכאן וא"ל לא ניכלה אלא כגילא כעין יממא ולא יאכל אדם בשר אלא בערב שנאמר וכו'. ב) בכת"י כאן כתיב כיוצו הכפורים וכו' מלמד שכלים נקרא עניי. ואינו שייך לכאן, אלא לעיל בד ע"ב ומצאנו שם.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com